

JOS VASTAAN TULEE NÄÄTÄ...

Opetusvideon kuvakoon vaihtelu

Jasmine Pitkämäki

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013
Viestinnän koulutusohjelma
Käsitteellöityttämisen ja kuvalli-
sen ilmaisun suuntautumis-
vaihtoehto

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Käsikirjoittaminen ja kuvallisen ilmaisun suuntautumisvaihtoehto

PITKÄMÄKI, JASMINE:
JOS VASTAAN TULEE NÄÄTÄ...
Opetusvideon kuvakoon vaihtelu

Opinnäytetyö 30 sivua, josta liitteitä 1 sivua
Toukokuu 2013

Opinnäytetyöni kirjallinen osa käsittelee opetusvideon kuvakoon vaihtelua. Kuvakoolla tarkoitetaan sitä, miten kuvat rajataan. On olemassa kahdeksan kuvan järjestelmä, joka on laajalti käytössä. Siinä eri kuvakoot on määritelty ihmisen kehon mittojen mukaan. Kuvakoot helpottavat eri tuotantovaiheiden viestintää.

Tutkimuksessani käsitellään kuvakoon vaihtelua käyttämällä esimerkkeinä erilaisia opetusvideoita eläimistä. Käsittelen myös kuvakoon vaihtelua omassa opinnäytetyössäni, ”Jos vastaan tulee näätä” -opetusvideossa. Opinnäytetyöni taiteellinen osio kertoo fretin pitämisestä lemmikkinä. Sen tavoitteena on kertoa uusille ja vanhoille omistajille oikeaoppisesta fretin huolenpidosta. Videossa haastatellaan kahta frettikasvattajaa ja eläinten kouluttajaa. Kuvallinen pääpaino on kuitenkin freteissä, joita kuvasin monissa erilaisissa tilaisuuksissa.

”Jos vastaan tulee näätä” -opetusvideossa opin, että eläinten kuvaaminen vaatii paljon aikaa ja kärsivällisyyttä. Fretit ovat erittäin nopeita eläimiä ja vaikeita kuvattavia. Tutkimuksessani käsittelen opetusvideoni tekemisen prosessia ja tekemiäni rajausvirheitä.

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Media
Scriptwriting and Visual Expression

PITKÄMÄKI, JASMINE:
JOS VASTAAN TULEE NÄÄTÄ...
The Variation of Shot Sizes in an Educational Video

Bachelor's thesis 30 pages, appendix 1 page
May 2013

This thesis is about the variation of shot sizes in an educational video. The shot size means the way the shot is framed. There is a system of eight shot sizes, which is widely used. In the system of eight shot sizes, different shot sizes are defined by the measures of a human body. Shot sizes make the communication easier in different stages of production.

The thesis discusses the variation of shot sizes by using different educational films about animals as examples. The use of the varied shot sizes is also dealt with in the artistic part of this thesis, the video project called Jos vastaan tulee näätä... (Appendix 1) The artistic part of my thesis is about keeping a ferret as a pet. The video project teaches new and old ferret owners how to take care of ferrets. Two ferret breeders and an animal trainer are interviewed in the video but the visual emphasis of my video is on ferrets filmed in different occasions.

Through the video 'Jos vastaan tulee näätä' I learned that filming animals requires a lot of time and patience. Ferrets are very fast animals and very hard to film. The thesis deals with the process of making the video and the framing mistakes I made in it.

Key words: shot size, framing, educational video

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KUVAKOON TEORIAA	6
2.1	Mikä on kuvakoko?	6
2.2	Kahdeksan kuvan järjestelmä	6
2.3	Klaffivirheet.....	9
3	KUVAKOON VAIHTELUN HYÖDYNTÄMINEN OPETUSVIDEOSSA	12
3.1	Minkälaiset kuvakoot toimivat opetusvideossa?	12
3.2	Tunnelman luominen kuvakokoja hyödyntäen.....	12
4	KUVAKOOT MUISSA OPETUSVIDEOISSA	14
4.1	Hevoset	14
4.2	Kissat ja koirat	15
4.3	Fretit.....	20
5	KUVAKOOT OPETUSVIDEOSSANI	23
5.1	Tietoa opetusvideostani	23
5.2	Kuvakokojen käyttö opetusvideossani.....	23
6	POHDINTA.....	27
	LÄHTEET.....	29
	LIITTEET	30
	Liite 1. Opinnäytetyön video-osuus ”Jos vastaan tulee näätä...” TAMK 2013.	
	DVD.....	30

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on opetusvideo fretin hoidosta ja sen kirjallinen osa käsittelee kuvakoon vaihtelua opetusvideossa. Esittelen tutkimuksessani kuvakoon teoriaa ja käyttötarkoitusta. Selvitän minkälaiset kuvakoot toimivat opetusvideossa, sekä miten kuvakokoja hyödyntäen luodaan opetusvideoon oikea tunnelma.

Opetusvideoni tarkoitus on lisätä tietoutta freteistä, sillä ne ovat vielä melko tuntematon lemmikkilaji. Niin frettien, kuin monien muidenkin eläinten hoitoon kuuluu paljon vastuuta. Pyrin esittämään hoitoon liittyvät faktat opetusvideossa mahdollisimman todennukaisesti ja rehellisesti, mutta samalla viihdyttävästi. Tutkimuksessani pohdin miten kuvakokojen vaihtelun avulla voin edesauttaa asiaa. Lopuksi pohdin, että toteutuiko omassa opetusvideossani oikeaoppinen kuvakoon käyttö ja mitä virheitä tuli mahdollisesti tehtyä.

2 KUVAKOON TEORIAA

2.1 Mikä on kuvakoko?

Kuvakoot liittyvät kuvan rajaukseen. Rajauksella tarkoitetaan sitä valintaa, mitä otoksesta jää nähtäväksi ja kuultavaksi. Sitä ovat kuvan sisäinen sommittelu, kuvakulmien ja kuvakokojen valinta (Pirilä & Kivi 2005, 101.) Sommittelulla tarkoitetaan kuvan kohteiden asettamista mielekkääseen järjestykseen sekä suhteeseen toisiinsa nähden, niin että syntyy yhtenäinen kokonaisuus (Willamo 1988, 29.)

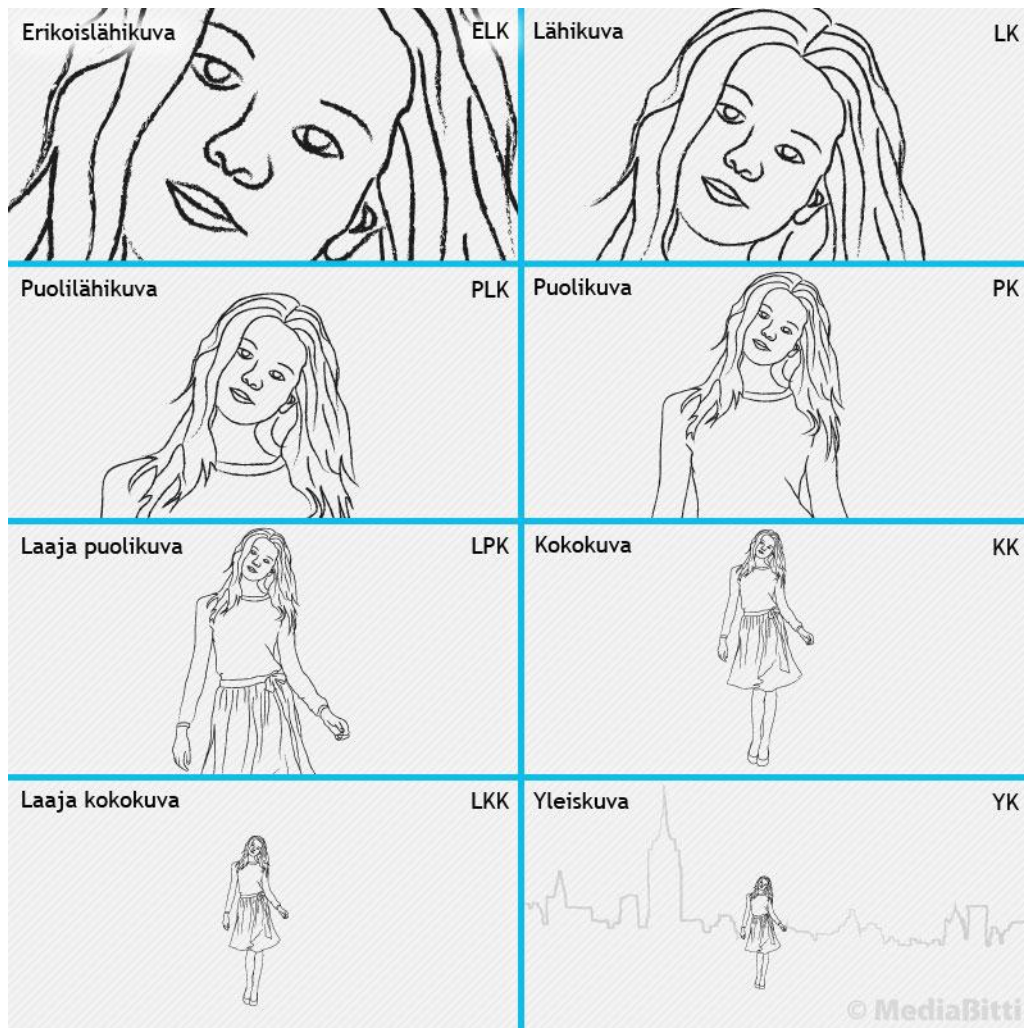
Kuvakoot helpottavat eri tuotantovaiheiden välistä viestintää. On helpompi työskennellä, kun tekijöillä on yhteistä suuntaa antavia käsitteitä kuten yhteinen mielikuva lähikuvasta tai yleiskuvasta (Pirilä & Kivi 2005, 113.) Tämä on tärkeää etenkin monikamera-tuotannoissa. Kuvakoot vaihtelevat laajoista yleisnäkyistä tiiviisiin yksityiskohtiin. Eri kuvakoot saadaan aikaan joko kameran ja kohteen välisen etäisyyden konkreettisilla muutoksilla tai eri objektiivien sisäisillä polttovälin muutoksilla (Pirilä & Kivi 2005, 115.)

2.2 Kahdeksan kuvan järjestelmä

Televisio- video- ja elokuvatuotannossa määritellään kuvien koko käyttämällä kahdeksan kuvan järjestelmää. Se auttaa kuvaukseen valmistautumisessa ja kuvakäsikirjoituksen suunnittelussa. Tärkeintä on, että kuvakokojen lyhenteet mahdollistavat lyhyen ja yksiselitteisen komentokielen (Korvenoja 2005, 44.)

Kahdeksan kuvakoon järjestelmä on kehitetty elokuvantekijöiden puolesta, koska otosten ja kuvien sommittelua ei voitu määritellä minkään valmiin standardin mukaan. Tässä järjestelmässä kuvakoot poikkeavat selkeästi toisistaan, ja näin vältetään elokuvanteon eri vaiheiden kommunikaatiokatkoksilta (Pirilä, Kivi 2005, 82.) On tärkeää, että koko kuvausryhmä puhuu samaa komentokieltä. Sillä varmistetaan yhdenmukainen lopputulos.

Kahdeksan kuvakoon järjestelmän kuvakoot ovat: Yleiskuva, laaja kokokuva, kokokuva, laaja puolikuva, puolikuva, puolilähikuva, lähikuva sekä erikoislähikuva (kuva 1). Yleiskuva (YK) on suurin kuvakoko, joka esittelee laajana tapahtumapaikan. Ympäristön merkitys on suuri ja kohteet ovat pieniä ja toisarvoisia. Laaja kokokuva (LKK) esittelee miljöön laajasti. Varsinkin liikkuvilla kohteilla alkaa olla merkitystä. Kokokuvassa (KK) kohteiden asemat ja liikkeet tulevat esille ja myös ympäristöllä on edelleen merkitystä. Kohde näkyy kokonaan. Laajassa puolikuvassa (LPK) henkilöt rajataan suunnilleen reiden tienoilta. Ympäristö, kohteet ja niiden liikkeet sekä eleet ovat tasavertaisia. Puolikuvaan (PK) voidaan sommitella vielä useampia henkilöitä. Ympäristö ei enää ole merkitsevässä asemassa ja ilmeet alkavat hahmottua. Puolilähikuvaan (PLK) voidaan vielä sommitella kaksi henkilöä. Ympäristöä voidaan vielä jonkin verran hahmottaa ja ilmeet havaitaan jo selvemmin. Lähikuvan (LK) välityksellä katsojan samaistuminen voimistuu. Lähikuva on elokuvan tehokkaimpia ja suorituskykyisimpiä kuvakokoja. Erikoislähikuva (ELK) korostaa toisarvoistakin yksityiskohtaa ja sen merkitystä. Se voi vaikuttaa painajaisunimaiselta ja rikkoa illuusion sekä on oikein käytettynä erittäin tehokas (Pirilä & Kivi 2005, 112.)

KUVA 1. Kahdeksan kuvakoon järjestelmä (Mediabitti.com)

Kahdeksan kuvakoon järjestelmä perustuu ihmisen mittakaavaan. Sen rajausrinjat on valittu siten, että ne noudattavat ihanteellista tapaa katkaista kuvattava henkilö rajauksella. Mikään kuvakoko ei rajaudu luonnollisista taitekohdista, polvista, lantiosta, tai kyynärpäiden nivelten kohdalta. Varsinkin kaulasta katkaiseminen saattaa synnyttää katsojalle epätoivottuja assosiaatioita (Korvenoja 2005, 44–45.) Omassa opetusvideossani yhden haastateltavan käsi katkeaa kyynärpään taitekohdasta, sillä haastateltava vaihtoi asentoa, enkä ollut tarpeeksi tarkkaavainen. Kuva ei näytä yhtä luonnolliselta kuin muut haastattelukuvat.

Muista, kuin ihmisistä, ei käytetä kaikkia kahdeksaa kuvakokoa. Yleensä käytössä on vain yleiskuva (YK), puolikuva (PK) ja lähikuva (LK). Esimerkiksi tulitikkurasiassa ei kutsuta erikoislähikuvaksi (ELK), vaan kokokuvaksi (KK). Erikoislähikuva (ELK) tulitikkurasiasta olisi esimerkiksi yksi kirjain rasiassa. Lähikuva maisemasta taas on yksi talo, tai muu yksityiskohta. Kuvaustilanne määrittelee usein sen, mitä eri kuvakoilla

tarkoitetaan (Korvenoja 2005, 45.) Opetusvideossani suurin osa kuvituskuvasta on kuvaa fretistä. Tällöin kuvakokojen välillä ei ole juurikaan vaihtelua. Kuvasin joko laajempaa kuvaa useasta, tai yhdestä fretistä, tai sitten tiiviimpää kuvaa jostain ruumiinosasta, kuten päästä.

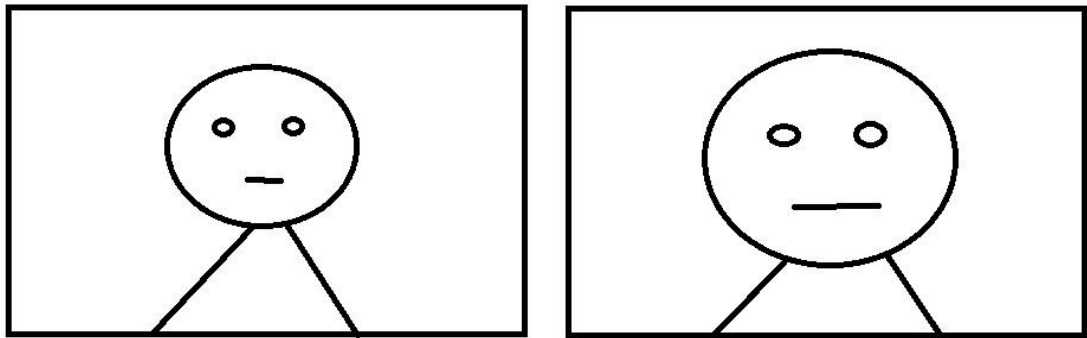
2.3 Klaffivirheet

Klaffivirheet ovat kuva- tai äänikerronnassa tapahtuvia jatkuvuuden ja sujuvuuden häiriöitä, kuten hyppyjä, nytkähdyksiä tai äänen ja kuvan yhteensopivuusongelmia (Pirilä & Kivi 2005, 81, 82). Vaikka ne ovat usein pieniä, ne häiritsevät ja pilaavat katsomiskokemuksen.

Korvenojan (2005, 50) mielestä on tärkeämpää saada vastakuvat klaffaamaan keskenään, kuin noudattaa tarkkaa kuvakokojärjestelmää. Klaffaaminen tarkoittaa, että kuvat ovat yhteensopivia ja samanlailla rajattuja. Etenkin pään päälle on jätettävä tilaa yhtä paljon. Monikameratyössä vastakuvavirhe näkyy välittömästi ja yksikameratoteutuksissa rajausvirheet tulevat eteen leikkausvaiheessa. Säännöistä voi poiketa, jos se tapahtuu yhtenäisesti ja saman ohjelman sisällä. Ne voivat olla piristäviä yksittäistapauksina (Korvenoja, 2005, 50.) Olen siitä samaa mieltä Korvenojan kanssa, että vastakuvien yhteensopiminen on tärkeää. Mielestäni kuitenkin tämä saadaan aikaan nimenomaan kuvakokojärjestelmää noudattamalla. Ohjaajan pyytäessä lähikuvaa kuvaajat tietävät mitä tehdä, joten vastakuvat klaffaavat keskenään.

Jos kahden peräkkäisen otoksen välillä on liian pieni ero, tapahtuu klaffivirhe. Jos kohde, tai kamera ei kahdessa peräkkäisessä otoksessa liiku mihinkään, mutta jostain syystä kuvaus katkeaa, kuvassa tapahtuu nytkähdys. Varsinainen klaffivirhe syntyy silloin, kun kahden peräkkäisen otoksen välillä kameran paikkaa ei ole muutettu riittävästi, tai jos kamera on pysynyt paikallaan, mutta kohde on liikkunut. Samoin jos kahden otoksen välinen kuvakoon muutos on liian pieni, tapahtuu klaffivirhe (kuva 2) (Pirilä & Kivi 2005, 82.) Jotkut elokuvaohjaajat ovat käyttäneet elokuvissaan klaffivirheitä tahallaan, eli tehneet hyppyleikkauksia. Esimerkiksi ohjaaja Jean-Luc Godard teki näin elokuvassaan *À bout de souffle* (1960). Saman otoksen aikana leikattiin samaan kuvaan, mutta vain vähän myöhemmin. Tämä johtui siitä, että Godard halusi lyhentää elokuvaansa ja sai neuvon leikata juonta hidastavat kohtaukset pois. Godard kuitenkin leikkasi tylsiä

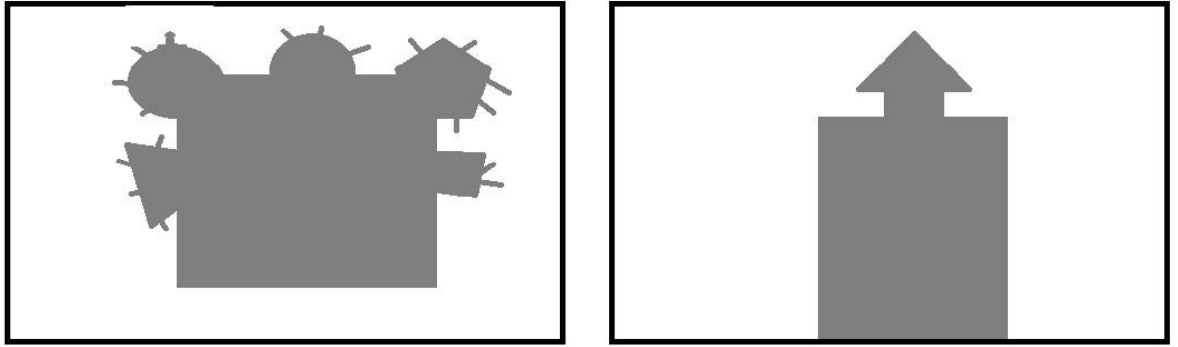
kohtauksia pois kesken otosten, joista seurasi ennennäkemättömiä hyppyleikkauksia. Ne toivat elokuvaan aivan uudenlaisen tunnelman.

KUVA 2. Liian pieni kuvakoon muutos

Klaffivirheitä tulee liian suurten ja pienten kuvakokojen muutosten välillä. Virheitä ei tule, jos kuvakokojen ero on riittävän suuri ja otosten välinen muutos on tarpeeksi selvä. Kahdeksan kuvan järjestelmässä tarvitaan keskimäärin kahden kuvakoon muutos edelliseen otokseen. Esimerkiksi laajaa kokokuvaa ei kannata leikata samasta kohdasta kuvattuun, yhtä kokoa tiiviimpään kuvaan. On leikattava selkeästi lähemmäs, esimerkiksi puolilähikuvaan (Pirilä & Kivi 2005, 84.) Opetusvideossani oli vaikea toteuttaa tarpeeksi suurta kuvakoon vaihtelua, sillä tavallisesti eläimestä kuvataan vain kolmea eri kuvakokoa. Niin pienestä eläimestä oli myös usein vaikea kuvata lähikuvaa, joten suurin osa kuvista on melko laajoja.

Yleensä kerronta jopa vaatii ison tuntuista kuvakokojen vaihtelua. Jos kuitenkin samasta kohteesta kuvattujen otosten kuvakoko muuttuu liian paljon, eikä katsoja pysty enää yhdistämään peräkkäisiä otoksia, on tapahtunut mittakaavavirhe. Jos esimerkiksi laajasta kuvasta veistoksesta leikataan sen erikoislähikuvaan, ja katsoja olettaa katselevansa jotain toista veistosta, on kuvakokojen ero liian suuri (kuva 3). Suuria kuvakoon muutoksia voidaan tehdä, jos jatkuvuus ja sujuvuus säilyvät. Jos taas kerronnassa ollaan siirtymässä toiseen kohtaukseen, tai paikkaan, on kuvan kerrottava, että aika ja paikka muuttuvat (Pirilä & Kivi 2005, 84.)

KUVA 3. Liian suuri kuvakoon muutos

3 KUVAKOON VAIHTELUN HYÖDYNTÄMINEN OPETUSVIDEOSSA

3.1 Minkälaiset kuvakoot toimivat opetusvideossa?

Rajaaminen on erittäin laaja kysymys. On otettava huomioon lukematon määrä sisältöön ja kerrontaan liittyviä asioita. Tekijän on jo kuvaustilanteessa tiedettävä otoksen paikka lopullisessa teoksessa. Kuvakokojen valintaan vaikuttaa se, missä suhteessa kuvakoot ovat lopullisessa elokuvassa niitä edeltäviin ja niitä seuraaviin otoksiin (Pirilä & Kivi 2005, 105 & 113.) Tästä syystä kuvakoot ovat jo esituotannon kannalta erittäin tärkeitä suunnittelun välineitä. Hyvän sommittelun avulla pääkohde nousee kuvan visuaaliseksi keskipisteeksi, mutta johtaa katseen tutkimaan myös kuvan muita yksityiskohdita (Willamo 1988, 29–30.) Pirilän ja Kiven (2005, 113) mielestä kuvakokoja miettiessä lähtökohtana on halutun sisällön välittyminen. Heidän mukaansa on rajattava sellaisia otoksia, jotka parhaiten välittävät tekijän aikomukset, ja jotka katsoja kykenee mieltämään kuuluvaksi muuhun kerrontaan.

Opetusvideon pääpaino on nimensäkin mukaan opettamisessa. Kuvat valitaan niin, että ne tehostavat ääniraidalla kerrottuja faktoja. Jos puhutaan kissan näköaistista, kuvassa on lähikuva kissan silmistä. Jos taas puhutaan koiran juoksutyylistä, on kuvassa koko koira, ja sen jälkeen lähikuvaa sen juoksevista tassuista. Opetusvideossa on tärkeämpää rajata kuvaan aiheeseen liittyvä kohde, kuin miettiä kuvan taiteellista kompositiota. Hyvässä opetusvideossa on kuitenkin oikeanlainen, mukaansa tempaavaa tunnelma.

3.2 Tunnelman luominen kuvakokoja hyödyntäen

Varhaisessa elokuvassa ihmiset kuvattiin laajassa kuvassa ja näyttelijät näkyivät katsojalle kuin teatterissa. Lähikuvat tulivat kunnolla elokuvaan vasta 1910-luvun alussa. Lähikuvien yleistyttyä elokuvantekijät pystyivät kuvaamaan ihmisten tunteita helpommin, sillä kasvot ja ilmeet näkyivät paremmin (Nummelin 2009, 20.) Sergei Eisenstein kehitteli montaasiteoriaansa elokuvissa *Lakko* (1924) sekä *Panssarilaiva Potemkin* (1925). Niissä hän liitti yhteen keskenään ristiriitaisia kuvia, joista rakentui voimakkaita, tunteisiin vetoavia kohtauksia. Eisensteinin elokuvissa kuvakoot vaihtelevat paljon ja nopeasti (Nummelin 2009, 30.) Ensimmäinen tarkoitus kuvakoon muutoksille liittyi tunteisiin ja siihen tarkoitukseen sitä käytetään laajalti nykyäänkin. Nopea kuvakokojen

vaihtelu luo rauhattomuutta ja kiireen tuntua katsojalle, hidas taas rauhoittaa. Opetusvideoissa nopeaa leikkausta käytetään muun muassa nopeaa eläintä kuvatessa.

Kuvakokoa muuttamalla tekijä joutuu aina tekemään valintoja ja ottamaan samalla kantaa, halusi tekijä sitä tai ei. Rajaukset todellisuudesta muuntautuvat tekijän omiksi visioiksi. Kuvan kompositio ei ole vain teknistä ja esteettistä rajaamista, vaan kyse on monisyisestä journalistisesta ja dramaturgisesta ratkaisusta. Tiivis kuva on osa suurempaa miljöötä. Hyvin rajattu kuva on pelkistetty, mutta antaa silti paljon informaatiota tilan ulkopuolisesta maailmasta. Lähikuva ihmisen kasvoista edustaa koko ihmistä. Kuvakoot ovat iso osa teoksen hallitsevaa tunnelmaa ja visiota. Rajaus pitää sisällään tulevien tapahtumien aineksia alistettuina teemoina, jotka myöhemmissä kohtauksissa saattavat kasvaa täyteen mittaansa (Pirilä & Kivi 2005, 103, 105.) Ei ole mitään yhtä sääntöä, jonka mukaan kuvakoot valitaan. Tekijän on tehtävä omia ratkaisuja ja taiteellisia päätöksiä. Tärkeintä on, että oma visio tulee esille. Opetusvideossa saatetaan ottaa informatiivisempi suunta, kuin elokuvassa, mutta molemmissa näkyy kuitenkin tekijän oma ilme ja oikean tunnelman välittyminen.

Kuvakoot vaikuttavat tunnelman luomiseen pitämällä mielenkiintoa yllä. Parhaiten katsojan mielenkiinto pysyy, jos kuvien välillä on tarpeeksi vaihtelua. Opetusvideoissa kuvakokojen vaihteluilla luodaan muun muassa tunnetiloja. Kissan ja hiiren takaa-ajokohtauksessa nopeat leikkaukset eri kuvakokojen välillä nostavat katsojan sykettä ja luovat jännitystä ja kiireentuntua kohtaukseen. Lehmän laiduntaessa pellolla, hitaat leikkaukset ja hitaasti liikkuvat kuvat korostavat lehmän seesteisyyttä. Opetusvideossani puhuttaessa leikkisistä freteistä, kuvat vaihtuvat nopeammin, kuin puhuttaessa niiden nukkumistavoista.

4 KUVAKOOT MUISSA OPETUSVIDEOISSA

4.1 Hevoset

The noble horse (1999) on opetusvideo hevosista. Tässä videossa käytetään paljon yleiskuvaa hevoslaumasta ja laajaa liikkuvaa kuvaa hevosista juoksemassa (kuva 4). Tällaiset laajat kuvat korostavat suuren hevoslauman eppisyyttä. Kuvat olivat pitkiä ja rauhallisia ja kuvastavat hyvin hevosen luonnetta. Yleensä kuva on hevosen tasalta, mutta muutaman kerran on myös yläkulmaa, sekä pari suoraan ylhäältä kuvattua otosta.

Yleiskuvien lisäksi löytyy lähikuvia hevosen päästä, edestä tai sivulta, muun muassa syödessä. Lähikuvat kavioista hevosen juostessa lisäävät vauhdin tuntua (kuva 5). Lähikuvat hevosen päästä ja sen suurista silmistä taas tuovat videoon eräänlaista pysähtyneisyyttä ja rauhallisuutta. Kokokuvaa on myös käytetty paljon. Varsinkin osiossa, jossa havainnollistettiin erilaisia laukkatyylejä, sillä silloin on nähtävä koko hevosen liike. Silloin käytettiin myös lähikuvia kavioista hidastettuna, jotta jokainen liike näkyisi täydellisesti.

KUVA 4. Yleiskuva hevosista juoksemassa. (The noble horse 1999)

KUVA 5. Lähikuva hevosen kavioista. (The noble horse 1999)

4.2 Kissat ja koirat

The secret life of cats (1998) sekä Cats – Caressing a tiger (1991) ovat opetusvideoita kissoista. Ne olivat kuvattu hyvin samalla tavalla. Suurimman osan ajasta kamera on kissan tasolla. Westonin (2007, 214) mukaan kuvakulma, josta eläintä kuvataan havainnollistaa suhdettamme eläimeen. Ylhäältä päin kuvattuna eläin vaikuttaa alistetulta, ja alhaalta päin kuvattuna päinvastoin. Kun kuvataan silmien tasolta, visuaalinen vaikutus on tasavertainen, eikä kuvaaja tai kohde ole enemmän vallassa.

Yleisimmät kuvakoot olivat kokokuva sivulta, tai edestä. Ne esittelevät koko eläimen fysiikkaa. Seuraavaksi eniten on lähikuvia päästä. Tämän lisäksi oli erikoislähikuvia silmistä ja kuonosta sekä lähikuvia tassuista (kuva 6). Silmiä ja kuonoa kuvattiin, kun puhuttiin kissan aisteista. Myös laajempaa kuvaa oli käytetty jonkin verran, kun haluttiin esitellä maastoa, jossa kissa kulkee (kuva 7). Kun kuvattiin paljon pienempää eläintä, kun hevonen, oli kuvakootkin tiiviimpiä. Hevosia oli kuvattu välillä erittäin kaukaa, sillä ne juoksevat laumoissa. Kissasta ei ollut yleiskuvaa juuri ollenkaan. Kissasta oli myös paljon enemmän lähikuvia silmistä ja kuonosta. Lähin kuva hevosesta oli sen koko päästä. Kuvat olivat myös leikattu paljon tiheämpään tahtiin, kuin hevosvideossa.

KUVA 6. Lähikuva kissan silmistä. (Cats – Caressing a tiger 1991)

KUVA 7. Yleiskuva kissasta luonnossa. (The secret life of cats 1998)

Those wonderful dogs (1989) on opetusvideo koirista. Koiria on kuvattu samaan tyyliin kuin kissoja. Paljon kokokuva sivulta ja edestä sekä lähikuva päästä (kuva 8). Myös koiria on tässä videossa kuvattu niiden tasalta. Vain kaukaa kuvatut otokset olivat välillä yläkulmasta, todennäköisesti olosuhteiden pakosta. Eläimiä kuvatessa joutuu usein nopeisiin tilanteisiin, joissa ei aina ehdi miettiä sommittelun hienouksia, sen on tultava vaistonvaraisesti (Willamo 1988, 30). Laajempaa kuvaa oli kun kuvattiin useampaa

kohdetta, kuten koiralaumaa, tai koiraa lampaiden keskellä. Koirasta oli vähemmän lähikuvaa ja enemmän yleiskuvaa kuin kissasta. Hevosesta oli kuitenkin enemmän laajempia kuvia kuin koirasta. Vaikuttaa siltä, että mitä suurempi eläin, sitä laajempaa kuvaa siitä kuvataan.

KUVA 8. Lähikuva koiran päästä. (Those wonderful dogs 1989)

KUVA 9. Kokokuva koiranpennuista. (Those wonderful dogs 1989)

Koirakuiskaaja (2004-) (Dog whisperer with Cesar Millan) on televisiosarja, jossa aggressiivisiin koiriin erikoistunut Cesar Millan opettaa koirien omistajia toimimaan oi-

kein. Tämä ohjelmat on kuvattu aivan eri tyylillä, kuin aiemmin mainitsemani kissa- ja koirapetusvideot. Kuvat ovat yleensä laajoja, sillä sarjassa käsitellään aggressiivisia koiria ja tilanteet ovat todellisia. Koirat voivat olla arvaamattomia, eikä niiden lähelle voi aina heti mennä. Those wonderful dogs (1989) -ohjelmassa koirat olivat kuvattu koiran silmien tasalta, toisin kuin Koirakuiskaajassa, jossa on kuvattu paljon yläkulmasta (Kuva 11). Tämä johtuu siitä, että kaikki muu paitsi jakson alun haastattelutilanne näyttää olevan kuvattu olkavarakameralla. Kun on mahdollista, koiria on kuvattu niiden tasalta ja on otettu muutama lähikuva (kuva 12). Those wonderful dogs (1989) -ohjelmassa oli huomattavasti enemmän lähikuvia. Koirakuiskaajassa ei myöskään näy erikoislähikuvia. Sarjassa ei ole kysymys vain koirista, vaan ihmisiä kuvataan yhtälailla. Sarjan kuvaus-tyyli tukee sitä, sillä kuvat ovat laajoja, vähintään kokokuvia, että sekä ihmisen pää, että koira näkyy (kuva 10).

KUVA 10. Kokokuva ihmisistä. (Koirakuiskaaja 2004-)

KUVA 11. Kokokuva koirasta. (Koirakuiskaaja 2004-)

KUVA 12. Lähikuva koiran kuonosta. (Koirakuiskaaja 2004-)

4.3 Fretit

Ferrets – The pursuit of excellence (2007) ei juurikaan opeta frettien hoidosta, vaan esittelee fretin omistajia, jotka ovat värikkäitä ja äänekkäitä. Omistajat valmistautuvat suureen frettinäyttelyyn ja kertovat sitä odotellessa omasta frettiharrastuksestaan. Kuvissa on usein pääosassa fretin omistaja, ja kuvaustyyli on sen mukainen. Yleinen kuvakoko on kokokuva, tai puolikuva, joissa sekä omistaja että fretti näkyvät (kuva 13). Kun on pelkkä fretti näkyvissä, on kuvakoko joko kokokuva, tai lähikuva päästä (kuva 14). Olin kaivannut enemmän monipuolista kuvaa freteistä. Fretit on kuvattu niiden tasalta ja haastattelut on kuvattu ihmisen silmän korkeudelta. Fretti on lähes aina ihmisen sylissä. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että fretit ovat erittäin vilkkaita ja nopeita eläimiä kuvattaviksi. Hilton (1998, 56) kertoo, että fretit ovat aktiivisia ja uteliaita eläimiä ja ainoa tapa saada se pysymään paikoillaan oli antaa sille ruokaa. Tässä tapauksessa kyse oli valokuvauksesta, mutta videota kuvatessa vilkkaus koituu myös usein ongelmaksi.

KUVA 13. Puolikuva ihmisistä. (*Ferrets – The pursuit of excellence* 2007)

KUVA 14. Lähikuva fretistä. (Ferrets – The pursuit of excellence 2007)

Pets 101 (2010-) on sarja, jossa esitellään eri eläimiä. Pets 101 – Ferrets on opetusvideo fretteistä. Suuri osa videosta on kuvattu studiossa, jossa on valkoinen lattia ja seinät. Kamera on frettien silmien korkeudella, eli käytännössä lattialla. Frettejä on kuvattu kokokuvassa, sekä niiden päätä lähikuvassa (kuva 15). Muual-
la kuin studiossa kuvatut osiot on laajempia, sillä niissä kuvissa esiintyy myös ihmisiä (kuva 16). Kuvakoot ovat aivan eri luokkaa kuin dokumentissa Ferrets – The pursuit of excellence (2007). Ne esittelevät enemmän itse frettiä ja kuvakoot ovat tiiviimpiä. Ihmisiä näkyy vain muutamassa kuvassa. Itse pidän tällaisesta frettiäiheisestä videosta enemmän, sillä se näyttää paljon paremmin fretin oikean luonteen. Ferrets – The pursuit of excellence -dokumentissa fretit olivat lähinnä ihmisten syleissä. Pets 101 – Ferrets -ohjelmassa fretit liikkuvat vapaana studion lattialla ja katsojalle näytettiin niiden liikehdintää ja luonnetta. Otin paljon vinkkejä fretin kuvaukseen tästä ohjelmasta ja opetusvideoni väliotsikot ovat saaneet inspiraatiota ohjelman valkoisesta studiosta.

KUVA 15. Lähikuva fretistä. (Animal Planet: Pets 101 – Ferrets 2010-)

KUVA 16. Ihmiset pitävät frettejä sylissä. (Animal Planet: Pets 101 – Ferrets 2010-)

5 KUVAKOOT OPETUSVIDEOSSANI

5.1 Tietoa opetusvideostani

Opetusvideoni kertoo fretin oikeaoppisesta huolenpidosta. Fretti on vielä melko tuntematon lemmikkilaji ja haluan videoni avulla lisätä tietoutta kyseisestä eläimestä. En ole löytänyt freteistä kertovia videoita, kuin muutaman, eikä niistäkään kaikki ole saatavilla Suomessa. Omistan itse kaksi frettiä, joten aihe on lähellä sydäntäni.

Opetusvideossani haastattelin kahta Suomen Frettiliiton hyväksymää virallista kasvattajaa; Lisa Hyökyä, sekä Emeliina Kaukolinnaa, sekä eläinkouluttaja Anu-Emilia Niinikorpea. He kertovat fretin historiasta, fyysisistä ominaisuuksista, käyttäytymisestä sekä niiden kouluttamisesta. Aluksi suunnitelmani oli haastatella vain yhtä frettikasvattajaa. Kuvituskuvauksien yhteydessä tuli kuitenkin eteen tilaisuuksia haastatella toistakin kasvattajaa ja tätä kautta sain kuulla eläinten kouluttajasta, jolla oli frettejä. Otin tilaisuudet vastaan, jotta saisin videosta hieman monipuolisemman. Kuvituskuvaa kuvasin eri fretin omistajien ja kasvattajien asunnoissa, ulkona, sekä erilaisissa fretti aiheisissä tapahtumissa, kuten näyttelyissä ja tapaamisissa.

Opetusvideossani käsitellään rehellisesti myös fretin ikävämpiä piirteitä, kuten puremistä, sekä sisäsiisteyttä. Näkemissäni frettivideoissa ei käsitellä näitä aiheita, vaan pyritään antamaan freteistä mahdollisimman positiivinen kuva. Loppujen lopuksi itsekin tähtään positiivisuuteen, mutta haluan samalla tuoda kaiken totuuden kuulijoiden tietouteen. Pyrin saamaan faktojen joukkoon myös viihdearvoa, ettei opetusvideosta tulisi liian kuiva ja tylsä. Tähän pyrin käyttämällä kolmea eri haastateltavaa, sekä paljon erilaista kuvituskuvaa. Rakennetta keventämään lisäsin videoon väliotsikot.

5.2 Kuvakokojen käyttö opetusvideossani

Fretin kuvaaminen on haastavaa, sillä se on äärimmäisen vikkelä ja omapäinen. Kuvaajalla on oltava nopeat refleksit, sekä kärsivällisyyttä. Fretti ei pysy kauaa paikoillaan, joten kuvan rajaaminen on tapahduttava sekunneissa. Ei ole aikaa jäädä miettimään ja korjailemaan kompositiota. Tästä syystä en saanut videooni niin paljon erilaisia kuva-

kokoja kuin halusin. Olisin kaivannut lisää lähikuvia, joita oli erittäin vaikea saada fretin liikkeessa.

Pyrin käyttämään mahdollisimman paljon erikokoista kuvituskuvaa mielenkiinnon ylläpitämiseksi. Eniten videossani on kokokuvaa fretistä, sitten laajempaa kuvaa useammasta fretistä ja vähiten lähikuvaa (kuvaa 17). Kuvasin haastattelijat puolikuvassa (kuva 19). Halusin pitää haastattelut yksinkertaisina, joten en kuvannut osaa kysymyksistä lähikuvana. Kuvituskuva sai olla ainoa vaihtuva tekijä haastattelun päällä. Se lisää videolle tietynlaista toistuvuutta. Opetusvideossani kuvakoot vaihtuvat nopeammin puhuttaessa frettien leikkimisestä ja vilkkaudesta. Tämä tukee frettien nopeaa liikehdintää ja luo siis aiheeseen sopivan tunnelman. Myös jotain laajempia kuvia pidin pisempään, jotta katsoja ehtisi sisäistää kaiken kuvassa olevan, ennen kuin se vaihtuu.

Näyttelyissä fretit ovat aitauksissa, joten joudun kuvaamaan suurimman osan ylhäältä päin (kuva 18). Muutaman tutun ihmisen aitaukseen pääsin sisälle kuvaamaan, mutta tilaa ei ole paljoa, joten jouduin kuvaamaan vaikeissa asennoissa, jolloin oli vaikea keskittyä kuvan rajaamiseen. Tapaamisissa oli yleensä isompi aitaus, tai yksi huone. Silloin oli helpompi etsiä sopivia kuvauskohteita. Frettejä kuvatessa on mentävä lattian tasolle, jotta kuva on niiden silmien korkeudella. Joskus, kun on päässyt sopivaan kuvausasentoon lattialle, onkin fretti vaihtanut jo paikkaa. Kasvattajien luona kuvasin fretin pentuja. Ne ovat erittäin kiinnostuneita uusista ihmisistä ja pennut yrittivät kiivetä päälleni koko ajan. Oli vaikeaa keskittyä kuvaamiseen, kun pennut käyttivät vartaloani kiipeilytelineenä.

KUVA 17. Lähikuva fretin päästä. (Jos vastaan tulee näätä 2013)

KUVA 18. Kokokuva fretistä. (Jos vastaan tulee näätä 2013)

KUVA 19. Puolikuva haastateltavasta. (Jos vastaan tulee näätä 2013)

6 POHDINTA

Lopuksi pohdin, että toteutuiko omassa opetusvideossani oikeaoppinen kuvakoon käyttö ja mitä virheitä tuli mahdollisesti tehtyä. Tein virheitä sekä haastatteluissa, että kuvituskuvin. Usein kuvituskuvien välillä on liian pieniä kuvakoon muutoksia, mutta ne eivät eläintä kuvatessa häiritse samanlailla kuin ihmisen kanssa. Olisin silti voinut yrittää kuvata yhä erilaisempia ja tiiviimpiä kuvia. Muutenkin lähikuvien puute harmittaa.

En ole kovin tyytyväinen kaikkien haastatteluiden kuvakokoihin. Rajaus meni pieleen Emeliina Kaukolinnan haastattelun kohdalla. Rajasin kuvan mielestäni hyvin ennen kuvaamista, mutta joko kamera on valunut, tai tärähtänyt, tai sitten Emeliina vaihtoi asentoa. Lopputuloksena Emeliinan käsi katkeaa kyynärpään kohdalta. Mikään kuvakoko ei rajaudu luonnollisista taitekohdista, polvista, lantiosta, tai kyynärpäiden nivelten kohdalta (Korvenoja 2005, 45). Kuvasta tulee tunne, että jotain on pielessä. Tämän lisäksi Anu-Emilia Niinikorven haastattelu on hieman liian laajasti kuvattu. Tempu-osiossa, joka ei päässyt lopulliseen videooni, kuva oli erittäin laaja, sillä pöydällä oli temppeja tekevä fretti. Tästä huolimatta haastateltavan pää rajautui välillä pois, kun hän liikkui opetuksen aikana. Tempun opettamisesta ei myöskään ollut yhtään lähikuvia. Vaikka oli vain yksi kamera, olisin voinut kuvata lähikuvia fretistä opetus-osion kuvauksen jälkeen. Pelkän yhden kuvakoon osio kyllästyttää ja on väsyttävää katsojalle. Katse alkaa harhailla ja mielenkiinto lähtee.

Pyrin säilyttämään opetusvideossani rauhallisen ja seesteisen tunnelman. Ei ole tarvetta leikata nopeatempoisesti, sillä katsojalle ei tarvitse luoda kiireen, tai stressin tuntua, tai jännitystä millään lailla. Myös liian hitaat leikkaukset ovat tarpeettomia katsojan tylsistymisen kannalta. Kun ääniraidalla puhutaan fretin vilkkaudesta, on muutama nopeammin leikattu kuva. Tällainen tempon vaihdos on kuin piristysruiske videolle.

Opin, että eläinten kuvaaminen vaatii paljon aikaa ja kärsivällisyyttä. Fretit ovat erittäin nopeita eläimiä ja vaikeita kuvattavia. Opin, että myös eläinten kuvituskuvan kuvaaminen vaatii tarkempaa ennakosuunnittelua, kuin osasin odottaa. Tällaisessa videossa on myös hyvä olla toinenkin tekijä mukana. Keskityin usein liikaa kysymyksiin ja haastateltavan puheeseen, enkä kuvaukseen. Joskus kuvituskuvan kuvaamisessa oli avustamassa Jasper Mäkinen. Toinen pystyi houkuttelemaan frettejä oikeaan suuntaan, tai toi-

vottuun käyttöön ja samalla toinen keskittyi kuvaamiseen. Tällöin kuvista tuli harkitumpia ja tarkempia.

LÄHTEET

- Cats – Caressing a tiger. 1991. Tuotanto: National Geographic.
- Ferrets – The pursuit of excellence. 2007. Ohjaaja: Mark Lewis. Tuotanto: PBS Video.
- Hautala, H, Luhta, J., Rautavaara, A., Rinne, V., Soveri, K. & Suominen, T. 1981. Luonnonvalokuvauksen käsikirja. Weilin + Göös.
- Hilton, J. 1998. Photographing animals and pets. Switzerland: RotoVision SA.
- Jaakola, I. 2005. Digikuvaaja luonnossa. Porvoo: S Bookwell.
- Koirakuiskaaja (Dog whisperer with Cesar Millan). 2004-. Ohjaajat: SueAnn Fincke, Jim Milio, Mark Cole, Mark Hufnail, Marlene McCurtis, Peter Rader, Melissa Jo Peltier & Bonnie Peterson. Tuotanto: MPH Entertainment Productions & Mobile Video Productions Inc.
- Korvenoja, P. 2005. TV-kameratyön perusteet. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Videokuvauksen perusteet osa 1. Mediabitti. Luettu 01.04.2013.
<http://mediabitti.com/kuvaus/videokuvauksen-perusteet-osa-1>
- Nummelin, J. 2009. Elokuvan lyhyt historia. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Pets 101 – Ferrets. 2010-. Tuotanto: Powderhouse Productions.
- Pirilä, K. & Kivi, E. 2005. Otos – Elävä kuva – Elävä ääni. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- The noble horse. 1999. Ohjaus: Gail Willumsen. Tuotanto: National Geographic.
- The secret life of cats. 1998. Tuotanto: National Geographic.
- Those wonderful dogs. 1989. Ohjaaja: Barbara Jampel. Tuotanto: WQED.
- Viimeiseen hengenvetoon (À bout de souffle). 1960. Ohjaus: Jean-Luc Godard. Tuotanto: Les Productions Georges de Beauregard
- Weston, C. 2007. The essential wildlife manual for photographers. Singapore: Star Standard Industries (Pte) Ltd.
- Willamo, H. 1988. Eläinvalokuvaus. Forssa: Forssan kirjapaino.

LIITTEET

Liite 1. Opinnäytetyön video-osuus ”Jos vastaan tulee näätä...”. TAMK 2013. DVD

